

Филота Фила
БРАНИО САМ
НА СМРТ
ОСУЂЕНЕ

(допуњено издање)

M
Vukotić
Media

јун, 2021.

Филота Фила

БРАНИО САМ НА СМРТ ОСУЂЕНЕ

(допуњено издање)

M
Vukotić
Media

јун, 2021.

*Сенима моје мајке Ајине
која је и превише жривовала
да јој син постане адвокат*

УВОД

Ни мейак ни омча.

Ни њљоџина, ни елекџична сџолица.

Ни један од ових џужних џосредника између живоџа и смрџи, ни један од ових инсџрумената којима се, неумџино, џожурује џрестџајање живљења не би смео да буде џод зашџиџом закона.

Ни једноџ закона.

Јер, друшџиво у чијем закону џосџоџи одредба да се у име џоџи закона, у име џоџи друшџива, човек за казну може усмрџиџи, мора да се озбиљно замисли над сушџином своџ човекољубља.

Увек сам џврдио да је смрџина казна, независно од џежине и џоследица свакоџ злочина, иџак, одмазда. Неравноџраван обрачун већине с џојединцем.

Знам да је измишљена, да џосџоџи збоџ џоџа да би се друшџиво зашџиџило од најџежих деликвената, али она је, иџак, одмазда, иџак неравноџраван обрачун.

Гледао сам смрџи у очи и на Бањници и у Маџхаузену, џледао сам џуде кад су их одводили на сџраџиџиџа, џознавао сам многе осуђене на смрџи јер сам, као бранилац, свакодневно конџтакџирао с џима, и знам како се нељудски осећа човек осуђен да више не живи.

Ова књџа, џисана на основу сџварних доџађаја, истџиниџа је грама џуди који су се оџрешили о друшџивене норме, који су убили. Бранио сам двадесетџесџорицу деликвената којима су судови изrekli смрџине казне. Неке од џих су и извршене. Ако се узме у обзир да сам за 25 џодина, колико сам бранилац џосле раџа, бранио више од 200 џешких случајева, кад је честџо џражена смрџина казна, може ми се вероваџи да знам дах смрџи.

Ова књџа је џрилоџ схваџању да је смрџина казна несџојива са хуманизмом уоџиџе а најмање са социјалистџичким хуманизмом.

Писац

ПРЕДГОВОР

На шелевизијском екрану одвијала се емисија „О смртној казни“. При крају емисије представљен је пледаоцима Милан Бојуновић, човек чија је невиност утврђена на неколико саџи пре стрељања. Било је то шужно подсећање на догађаје. На крају емисије водитељ је уишао Бојуновића има ли шја да изјави. Бојуновић је рекао само: ПАЗИТЕ КАКО СУДИТЕ.

Поставио сам шјада себи ишање може ли се „иши кад се суди“ када се у сијску кривичних санкција налази и смртна казна, казна која се после извршења не може више исиравити. Била је то једна сшара дилема која вековима мучи многе правнике.

Волтер се у друој половини XVIII века, подстикнућ једном судском заблудом, обратио друшћву младих правника у Милану и замолио их да му омоину у борби прошив шадашњеї схваћања о смртној казни. Одазивајући се овом позиву Чезар Бекарија је 1764. године издао књићу „О кривичним делима и казнама“ и ова се година смашра као иочешак прошешта прошив смртне казне. Бекарија је шјада рекао: „Ова вековима обилно иримењивана казна која до сада није учинила луде бољима побудила ме је да исишам да ли је смртна казна заиста корисна и иравична у добро уређеним државама“. Навео је да смашра да је смртна казна некорисна и неиошребна осим у сасвим решким случајевима, да је незакониша, јер није саїласна са одредбама друшћвеної ујовора, да је некорисна јер не сиречавала злочинца да врши кривична дела, да је мање ефикасна неїо казна лишења слободе и да је неїраведна јер су моїуће судске заблуде. Иако је прошло доста времена од шјада, разлози које је навео Бекарија остали су и до данас актуелни и временом су добијали само нову ариуменшацију.

Смртна казна води своје иорекло још из најранијеї доба лудскої живиша. У ирво време она није имала иравни карактер већ је била вид ириваитне реакције. Држава, која је мноїо доцније насшала, усвојила је овај облик кажњавања и задржала ја до данас, шшишећи своје иишере.

Објектн смртне казне био је различит. Од кажњавања живошћна, умоболних и малолетника, држава је ујоредо са својим јачањем све више проширивала смртну казну и на она дела која су била ујрављена прошив њеној уређења, џолићичке, економске и социјалне стурктуруе. Овај процес проширивања добио је широке размере у средњовековним државама у Еврочи, а овоме је свакако дојринело и хришћанство на свој начин. Од класичне поствавке „не убиј“, која је важила у старом Риму и касније у периоду борбе за власћ, џолако се дошло до давања божанско-јравној карактера смртној казни, а шиме и ојравдања шоршуре средњовековне инквизиције. Толстој је у својој књизи „Смртна казна и хришћанство“ шражио да се пошшује библијска зајовестн НЕ УБИЈ. Смашрао је да смртна казна најбоље џоказује „прошоу човека кад се џокрије кайом захвала.“

Размера кажњавања у средњем веку оледала се колико у броју извршених казни, шолико и у делима која су била зајређена смртном казном. У Француској се, пре револуције, смртна казна мојла изрећи за 115 кривичних дела. На пример, за крађу светих ствари, зеленаштво, џобачај, мађије, вређање суда и адвокатиа, скривање шрудноће, ишд.

У Енглеској је смртна казна била јредвиђена у шо време за 160 кривичних дела, међу којима и за злонамерно сакађење живошћна, крађе преко једној шилиниа у цркви, крађе шисама, ишд.

У Русији се смртном казном кажњавало у шо време неовлашћено држање и јродаја дувана, немарно и шромо јреношење пошће, ишд. Судија Карбзов ушао је у све уџбенике кривичној јрава јер је изрекао близу 20.000 смртних казни. Од 1748. до 1777. јодине (за 30 јодина) у једном округу Баварске било је осуђено на смрт преко 11.000 џуди. Лондон је некад називан јрадом вешала, јер је за време Хенрија VII извршено 73.000 смртних казни, већином над скишћницама и јросјацима. Ово није јрестјајало ни касније када је џокрећн за укидање смртне казне био врло јознаш, ја је и 1831. јодине у Енглеској 1.600 џуди осуђено на смрт.

Судија Реми из Нансија хвалио се да је за време своје „бесјрекорне“ службе сталио 800 вешћица. Низ још друћих јодашака јоворе нам о шсихози која је у шо време владала, а која је стур-

но представљала једну од великих заблуда човечанства која је кошћала хиљаде животиња невиних.

Начин извршења казне иако је се током времена мењао. У циљу засирашавања дуго времена се ова казна изводила јавно, у присуству масе света, и оваква места поублења претварала су се у специјалне забаве, сујеверја и разних неукусности. Сам начин вршења казне био је прозан. Крвници су били веома добро плаћени и шражени службеници. Такмичили су се у изналажењу што суровије начина извршења и њихова машина је ишла веома далеко.

Најстарији начин је свакако био каменовање до смрти, затим бацање са неке високе стене (у старом Риму – Тартејска стена), а онда је дошло разайњање на крст, које је касније било укинуто јер је крст постао симбол државне вере. Тровање је био начин који су познавали још стари Грци и Египћани.

Персијски цар Кандис увео је дерање коже као казне за примање мита. Затим, средњи век донео је кидане шела на комаде и шестерисање, као и извлачење црева око стуба. Бацање дивљим животињама, узиђивање и закопавање (сећимо се наше песме „Зидане Скадра“), затим убијање на точку (Душанов законик), сипавање, бацање у воду и набијање на колац су само неки од даље начина извршења смртне казне.

Вешање, стрељање, одсецање главе и ушивање јлином су, може се рећи, и данас постојећи начин извршења смртне казне. Покушај хуманизације у вршењу смртне казне свакако је проналазак Француза Гилоина, 1789. године, чију је машину усавршио доктор Луј и која је почела у служби правде да функционише пре нешто мање од 200 година.

Наше социјалистичко друштво не одбацује проресивна кривично правна схватања која се појављују још од XVI века и стално се шире и развијају иако да се под њиховим притиском непрекидно реформише кривично право. Сигурно је да је ширење ових идеја допринело да се данас смртна казна не смајра главном казном већ као изузетак у систему кривичних санкција. Смртна казна се данас све мање примењује у оним земљама где још постоји, а у 25 земаља је дошло до њеног укидања. Преовладава свакој дана схватање да је ова казна нехумана и да доноси више штете него користи.

У нашој земљи смртна казна је данас практично сведена на два кривична дела, ако изузмемо кривична дела прошиву народа и државе, кривична дела прошив човечности и међународној права и кривична дела прошив оружаних снага код којих се може у доста случајева изрећи смртна казна, али се у пракси ова дела веома ретко појављују (примера ради навешћемо да је 1967. године само 1,8 одсто осуђених лица у казнено-поправним домовима издржавала казне збој кривичној дела прошив народа и државе). Поред тога, низ од тих дела за која је предвиђена смртна казна у нашем Кривичном закону, може се извршити само у случају раја или нејосредне рајне ојасности. Као што је познато јостоје и даља ојраничења за ову АНАХРОНУ казну у нашем закону: не може се изрећи према малолетном извршиоцу дела, жени која је дело учинила у бременитом стању и лицу које је било млађе од 21 године у моменту извршења дела. Из свих тих разлога, на пример, у нашој земљи у периоду од 1960. до 1967. године извршене су 22 смртне казне.

Међутим, иако се код нас пошло ка смањивању мојћности за изрицање ове највеће казне, ипак се може јоставити питање да ли је то довољно.

Смртна казна је, без обзира у којој се земљи изриче и зашто, увек одмазда друштва, а наш Кривични законик одбацује одмазду као елемент сврхе кажњавања. Нехуманост ове казне је очигледна јер друштво свесно, разумно и сталожено на прописани начин убија свој члана друштва, чинећи на тај начин, како сматрају аболиционисти, од једној два злочина. Искусства су јоказала да јревентивно дејство смртне казне нема већи ефекат од временски дује казне затвора, иако се сматра обрнуто.

Историја је јоказала да у ономе добу када је смртна казна била главна у систему кривичних санкција није било пропорционално ништа мање криминалитета. Међутим, јоследице ове казне су вишеструке и што је најјоре нејсрављиве. У систему кривичних санкција јостоји увек неки јостепен прелаз који је сразмеран тежини учињеној кривичној дела, међутим, овај прелаз не јостоји када је у питању прелаз са временске казне на смртну. Читав развој једологије и изражење нових јушева ресоцијализације извршилаца кривичних дела базира на томе да нема „рођених и нејојрављивих зло-

чинаца“. Смртна казна нецра сва ова схваћања и нацхерује суд да у свом образложењу наведе да црема једном одређеном учиниоцу друштво стоји немоћно, цхе је стога неоходно да се брани од њега на најори начин – убијањем. Оишце је мишљење црошивника смртне казне да је цохребно ову казну заменици дуом временском казном, 25-30 цодина, с цим да црајање ове казне суд може скраици шек цосле 20 издржаних цодина. Постоји чишав низ цознаих филозофа, цравника и друцих уледних цуди коци се нису ни у црошлости ни данас слаали са оваквим схваћањима. Жан Жак Русо смацрао је да је смртна казна у одређеним условима оцравдана. „ДА БИ БИЛИ СИГУРНИ ДА НАС НЕЃЕ НЕКО УБИТИ, ПРИСТАЈЕМО ДА БУДЕМО И САМИ УБИЈЕНИ АКО НЕКОГ УБИЈЕМО“, исцицао је овај филозоф, желећи да цеоцију друшвенио цовора црошири и у овој обласци.

Већ цоменуци Бекарија суцрошциавио се овом схваћању смацрајући да цраћанин може на државну власци цреници само она црава коца има, а како нико нема црава себе да убије, цхо цраво не може никоме ни цреници. Смацра се да цох нису сазрели друшвени услови за њено укидање, цхе да не цреба смртну казну цледаци само као одређену кривично-цравену меру, изоловано од животи. Једно исцицивање нашеи јавнои мњења о смртној казни цоказало је да у цосмацраној цруци 53,7% цодржава цосцојање ове казне, а 30,8% је црошив ње, док осталих 13,5% нема одређени сцав. Највише мишљења о цохреби цосцојања ове казне изражена је у Црној Гори (56,1%), зацим у Црвацкој (60,3%), Словеници (57,3%). Са друце сцране, највећи број црошивника смртне казне забележен је цри овом исцицивању у Македоници (46,1%) и на Косову (36,8%). Кнциа адвокати Филе Филоци коца носи назив: „Бранио сам на смрти осуђене“, долази у једном цренуцику када за оваквом лицерацуром цосцоји цохреба и инцирес. Инцирес широкои цруа чишалаца да се на један ауцинцичан начин уцознају са личноциу убица о којима вецином знају само из новинских вестии, а цохреба да се цоцини једна значајна цразнина у сцручној лицерациу коца је, нажалосци, сиромашна сећањима, биоцирафијама и оцисима радника у сцрукама коце се боре црошив криминалицеци и цраже цуци да цоцраве човека. Мислимо да овакве и сличне цубликацие цреба да буду цодсцрек издавачима да насцаве са оваквим ецицијама, коце би, цоцици ове кнцие, на један сциу-

диозан начин, а ипак чишталачки инттересантнан, ипретирале осейтљиву маитерију феноменолоије криминалиштета о којој се још увек у нашој земљи ишако мало зна.

Пажљивом чишаоцу ове књије неће измаћи из вида иприсутна димензија иривентиве и одређене дидактике, како за обичној чишаоца, коме је ово чишање забава и ирилика да се уиозна на аутистичан начин са мноим доаћајима који су својевремено узбуђивали широку јавност, ишако и за адвокате, судије, ижуиоце и друге раднике иривосућа, који ће у овим редовима наћи и ишака месиа која ће им обоитишти иоситојеће искуство.

Свакако да овакав задатак није било лако иоситићи. Потребно је достиа умешности и стиручности да би се овакав задатак реализовао. При оваквом раду иоситоји увек оиасности да се литератури ове врсте иретивори у шунд и да се уирави у иривцу схватања да „добар адвокат решава све“. Оно што оваквим издањима даје одређену озбиљност, ишо је иорука што дело овакве врсте мора да носи, а што је да се злочин не исилаити и да савршеној злочина нема.

Адвокат Фила Филоиша имао је иуно основа да се лати иисања једне овакве књије, да извуче из ирашњивих фасцикли иредатих заборау случајеве у којима се борио за уиврђивање истине, али увек моитивисан да је смртна казна нешто анахронно и неситојиво са савременим друштвом. Бранећи на десетине оитужених за најшежа кривична дела, делио је са њима стирох од смртне казне и иледао је иприсутан стирох од смрти у њиховим очима. У низу одбрана, овај адвокат био је иојединим оитуженим лицима можда једини иред којим су моили да оитворе своје срце и не очекују ирекдор. Значило је мноито ишада за њих, као што је значила касније и вест да су осуђени на временску казну и још више сазнање да друштво није за њима заитворило враиша заувек, већ им иружа још једну даљу моитиност да иоситану ионово његови корисни чланови. Међуиим, ирреба бити реалан и знаи да овакве одбране нису увек биле иоздрављене од стиране оних који су иешко оиштетили оваква лица. Аутор ове књије је заито честито сенку иретињи и над собом осећао, схватајући да је и шо саставни део најорној и хуманој адвокатској иозива.

Садржај ове књије за мноите ће бити „црн“, међуиим, мислимо да никада нешто није црно ишако као што у ирви мах изиле-

да и никада се не може боље уиознаџи љрави живоџи који љише најбоље романе, ако се не саїледају све оїасностџи сїтранїуџице која води у злочин.

Међународни колоквијум љосвећен смрїној казни, који се одржао у Порїуїалији 1967. іодине, љреїоручује љошїуно и дефиниїивно укудање смрїне казне за сва кривична дела, замену смрїне казне временским казнама, а до доношења дефиниїивних законских љтексїова у овом љравцу и сусїензију љримене.

Књїа Филе Филоџе мислимо да је дело доїриноса овој љреїоруци коју са љолико жара љодржавају љрошїивници смрїне казне широм целої светїа.

Смрїна казна у савременом и будућем друшїву мора љосїеїено ишчезаватїи. При садашњем љосмаїтрању љиїїања оїравданостїи љосїїојања смрїне казне у једном друшїву мислимо да љтреба сїавиїи акценат на љиїїање шїа и ко се шїиїиїи смрїном казном, наїме за која дела је љредвиђена и у којој мери се у конкретном друшїву она љримењује. Од одїовора на ово љиїїање зависи свакако и одїовор колико ће још времена љрошїећи и када ће бити реализована жеља и нада да ова казна љосїїане љрошїосїи. Људи љоїуїи аушїорове књїе бориће се и желеїи да нам љо време шїо више љриближе, а желеїи и бориїи се за нешїо леїо и хумано, већ је леїо и хумано.

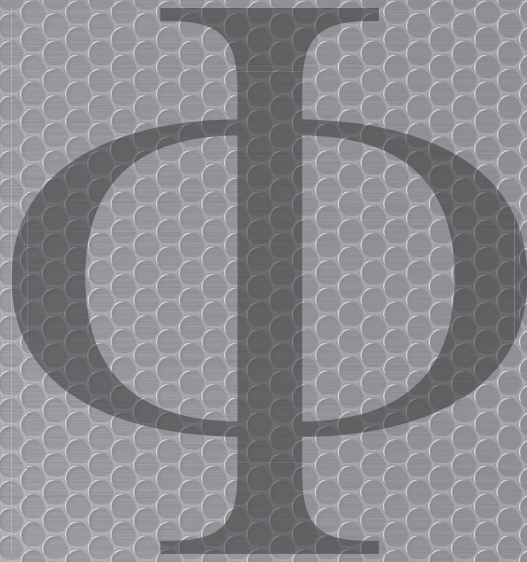
Др ЖИВОЈИН Л. АЛЕКСИЋ

виши научни сарадник Инсїиїуїа за криминалисїику у Беоїраду

БРАНИО
САМ

Ф

НА СМРТ
ОСУЂЕЊЕ